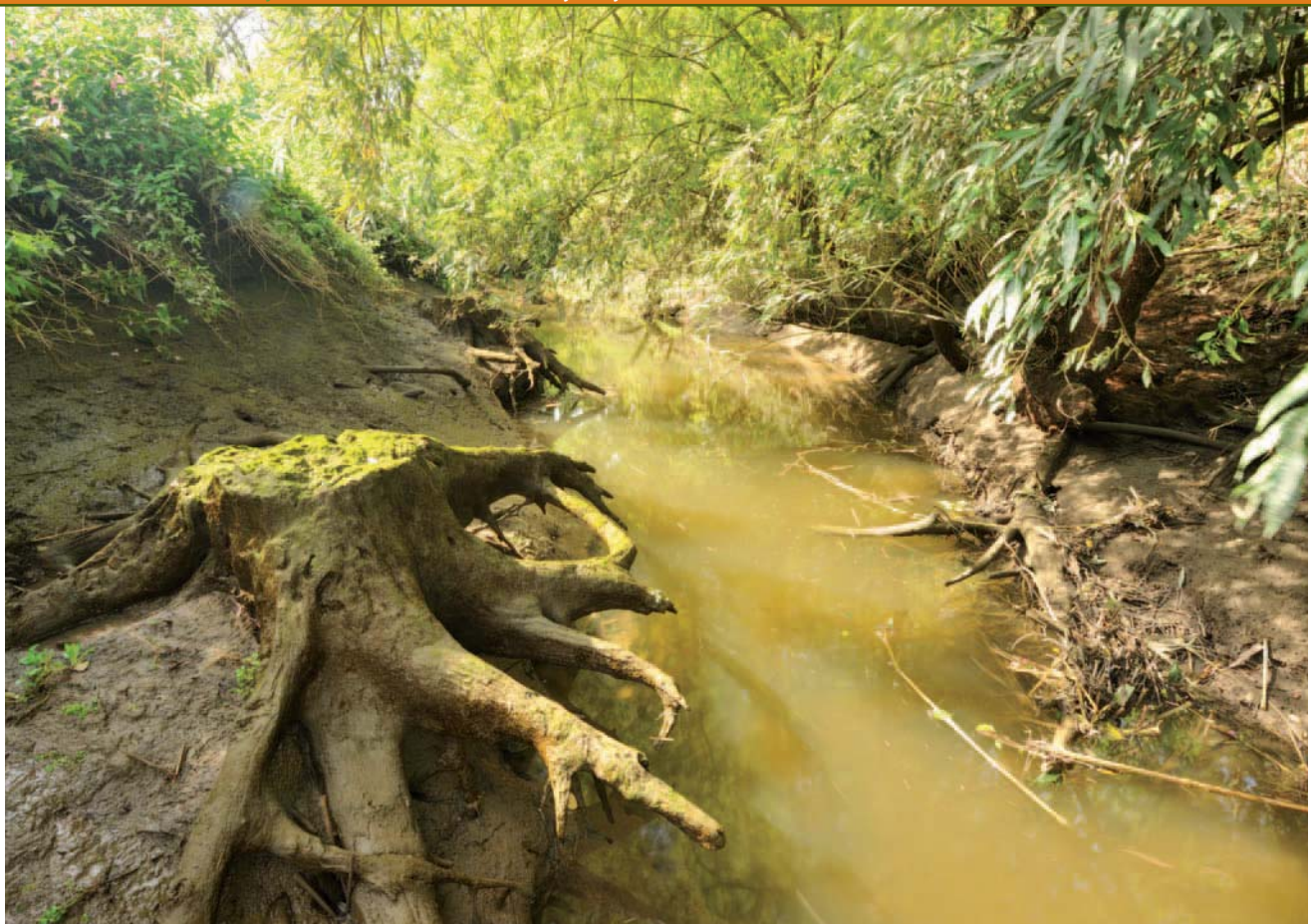

Durme- en Scheldeland

NR 4 | 2012 | JAARGANG 15 | DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN DE REGIONALE NATUURVERENIGING VZW DURME

In de kijker:

Getijdennatuur krijgt nieuwe kansen in de Durmevallei

Colofon

nr 4/2012

2

Redactie:

Thomas Van Lancker (hoofredactie & opmaak).
Michaël Crapoen, Marieke De Vos, Leen De
Laender, Kristof Scheldeman.

Secretariaat:

Bezoekerscentrum Molsbroek
Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren
tel/fax: 09 348 30 20
e-mail: info@vzwdurme.be
website: www.vzwdurme.be

Abonnementen:

€ 10,00 per kalenderjaar of € 25,00 als
steunend lidmaatschap.
Betalingen kunnen gebeuren via de bezoekers-
centra, de afdelingen of door overschrijving
op BE52 0012 2999 0009 van vzw Durme,
Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren.

Leden die zich ook op 't Groene Waasland,
het tijdschrift dat vzw Durme uitgeeft samen
met andere Wase natuurverenigingen, willen
abonneren, betalen € 15,00 per kalenderjaar.

Wenst u onze digitale nieuwsbrief te ontvangen?
Mail dan naar digitalenieuwsbrief@vzwdurme.be

Artikels voor het volgende tijdschrift
moeten digitaal worden bezorgd aan de
redactie uiterlijk **25 november**. De auteurs
zijn verantwoordelijk voor hun publicaties.
Overnemen van artikels is toegelaten als je de
bron vermeldt. Alle foto's zijn auteursrechtelijk
beschermd.

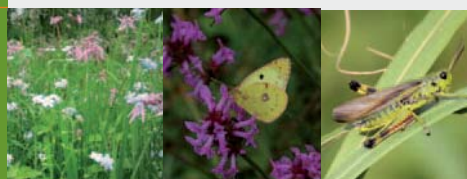
Taalkundig advies: Paule Bosch

Druk: www.drukindeweer.be

Gedrukt op milieuvriendelijk papier met
plantaardige inkt.

Cover: Groot Schoor Hamme
Foto: Vilda

Inhoud

- 3 **Voorwoord**
- 4 **Waarom een geactualiseerd
Sigmaplan**
- 10 **Rietontwikkeling in de moerasvlakte
van het Molsbroek**
- 14 **Met de InsectenWerkGroep naar
de Viroin**
- 15 **Provincie creëert mogelijkheden
voor watergebonden natuur**
- 18 **Het groen beleid in ons werkings-
gebied**
- 25 **Vogelnieuws juni - augustus**
- 28 **Activiteitenkalender**

Onze partners:

Het is begin september als ik aan dit voorwoord voor onze volgende editie van Durme- en Scheldeland begin te schrijven. Na een aanvankelijk vrij nat begin van de vakantiemaand juli heeft augustus ons dan toch een overvloed van zon gebracht waar velen al een tijdje naar uitkeken.

Ook voor onze vereniging kwam er eind augustus een **zonnig bericht** binnen gerold, nl. de ministeriële beslissing om geen vergunning toe te kennen aan de zandgroeve De Maere. Hun aanvraag om een vaste installatie in te richten om zand en betonmengsels aan te maken met een extra landschapsverstorende infrastructuur en dat dan nog wel naast het Europees erkend reservaatgebied het Molsbroek is geweigerd.

nr 4/2012

3

Als burens van de zandgroeve kwamen we pas heel laat te weten dat er sprake was van uitbreidingsplannen die een bijkomende verkeersdruk en lawaaihinder zouden meebrengen voor de buurt van de Waasmunsterbaan en het reservaat het Molsbroek op de grens van Waasmunster en Lokeren.

Dankzij de **inzet van personeel, vele vrijwilligers en heel wat buurtbewoners** zijn er acties opgezet die zelfs de regionale media haalden. Ook een online petitie werd gestart, en met succes, want in een recordtijd maakte onze vereniging een stevig tegendossier aan de bevoegde instanties over waardoor de vergunning voor een semi-industriële activiteit naast een erkend natuurreservaat werd geweigerd. Aan allen die zich hiervoor hebben ingezet dan ook een **hartelijk dank in naam van de natuur**.

Als voorzitter van vzw Durme wil ik dan ook graag op eind van de zomervakantie al onze vrijwilligers (en dat zijn er heel wat) en medewerkers nog eens extra in het zonnetje zetten, omwille van hun onbaatzuchtige inzet voor de vereniging de voorbije maanden. Het doet deugd als men in deze tijd, waarin contacten steeds maar afstandelijker worden, nog eens een pak mensen kan samenbrengen voor een gemeenschappelijk doel, nl. ijveren voor meer en betere natuur in onze regio tussen Schelde en Durme.

In dit tijdschrift ook weer een pak informatie over op til zijnde activiteiten, nieuwtjes en sfeerbeelden van voorbije acties. Ook de **Sigmawerken** die langzaam maar zeker zichtbaar worden in ons werkingsgebied, staan in de kijker. Die zullen naast veiligheid voor de mens inzake overstromingen op termijn ook heel wat extra natuurwaarden creëren. In onze druk bebouwde regio is dat niet vanzelfsprekend. Ing. Elias Verbanck, projectleider voor het ANB, geeft daarover een toelichting.

Op mijn kalender staat alvast met stip de 2de editie van ons **taartenfestijn in het bezoekerscentrum Molsbroek op 7 oktober**, een activiteit waarvan de opbrengst een extraatje is bij de aankoop van de steeds maar duurder wordende natuur in onze regio. Daarvoor is een extra financiële steun van iedereen nog steeds welkom op de inmiddels bekende rekening.

Nu nog even nagenieten van de nazomer en al uitkijken naar een herfst vol kleur...

Patrick De Brauer, voorzitter vzw Durme

Waarom een geactualiseerd Sigmaplan

Elias Verbanck

Bescherming tegen wateroverlast is een noodzaak

nr 4/2012

4

De Schelde staat in open verbinding met de Noordzee en is daardoor onderhevig aan de werking van het getij. Kenmerkend voor het Schelde-estuarium is de grote tij-amplitude, dit is het verschil tussen laagtij en hoogtij. Op de Schelde bedraagt dit verschil vaak verscheidene meters. Twee keer per maand, als de zwaartekracht van de zon en die van de maan de watermassa op aarde in dezelfde richting aantrekken, treedt er springtij op. Het waterpeil bij hoogtij is dan hoger dan normaal. Als een springtij samenvalt met een noordwesterstorm wordt een extra hoeveelheid water het trechtervormige estuarium ingestuwd. We spreken dan van stormvloed. Zulke extreem hoge waterstanden kunnen leiden tot zware overstromingen. De watersnood uit 1953 en 1976 waren het gevolg van zo'n stormvloed.

Als reactie op die overstromingen heeft Vlaanderen eind de jaren '70 het Sigmaplan uitgewerkt. Dat plan, dat enkel waterbeheersing tot doel had, bestond uit dijkwerken, de aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden en de bouw van een stormvloedkering. De dijkwerken en de aanleg van overstromingsgebieden zijn nagenoeg afgewerkt. De bouw van een stormvloedkering is voor onbepaalde tijd uitgesteld op basis van een kosten-batenanalyse. De hoogwaterstanden zijn de voorbije decennia toegenomen en die trend zet zich verder door. In de loop van de jaren zijn er nieuwe inzichten over waterbeheer gekomen. Bovendien zijn de meeste wetenschappers het erover eens dat het klimaat verandert, wat kan leiden tot een stijgende zeespiegel en meer stormvloeden. Een actualisatie van het Sigmaplan met nieuwe aanvullende maatregelen bleek noodzakelijk.

Natuur uit evenwicht

Menselijke impact

Al enkele eeuwen zet de mens de Schelde naar zijn hand. Door in te polderen probeerde de mens land te winnen op de rivier. Met dijken beschermde hij zich tegen overstromingen. In functie van de scheepvaart trok hij bochten recht, verdiepte hij de vaargeul en bouwde sluizen. Een rechtstreeks gevolg van die ingrepen was het verlies van slikken en schorren. Uit een studie van het INBO blijkt dat het slikareaal nog ongeveer 1/3 bedraagt van de situatie in 1850. De oppervlakte aan schorren en overstroombare gebieden daalde met 82% ten opzichte van 1850 (Van Braeckel et al, 2006). Door het ongezuiverd lozen van afvalwater kwam er een mix van vervuilende stoffen in de Schelde terecht: stikstof, fosfor, zware metalen, organische verontreinigingen. Vanaf de jaren '50 verslechterde de waterkwaliteit zo erg dat het leven bijna volledig uit de Schelde verdween.

Wanneer een noordwesterstorm samenvalt met een springtij wordt een extra hoeveelheid water het Schelde-estuarium ingestuwd.
Foto: ANB

Fysische veranderingen

De effecten van die menselijke ingrepen bleven niet uit. Het water ondervond minder weerstand bij het binnendringen in het estuarium. De tij-amplitude nam toe en de hoogwaters werden hoger. Het getij werd ook meer asymmetrisch: een snelle vloed wordt gevolgd door een trage eb. De stroomsnelheden zijn fors toegenomen. Daardoor bleef er meer sediment in de suspensie waardoor er minder licht in het water kon doordringen. Het krachtige stromende water deed bestaande schorren eroderen terwijl de ruimte en condities voor nieuwe schorvorming ontbraken. Diepe dynamische zones bleven over terwijl luwe ondiepe zones verdwenen. Met het verlies van luwe, laag dynamische zones verdween het belangrijkste leefgebied voor fytoplankton (=minuscule plantjes die in het water drijven).

Biochemische veranderingen

Gezonde rivieren hebben een sterk zelfzuiverend vermogen. Het verlies van belangrijke oppervlaktes ondiep water, slikken en schorren tast dat vermogen sterk aan. Door de enorme vuilvrachten, die quasi ongezuiverd geloosd werden, nam ook het zuurstofverbruik in de rivier toe. De fysische ingrepen verkleinden gelijktijdig het contactoppervlak met zuurstof waardoor de Schelde periodiek in ademenood verkeerde. Deze ongunstige toestand had gevolgen voor de volledige voedselketen, van het fytoplankton tot de vissen en vogels.

Eén van de belangrijkste functies van de schorren is dat ze de siliciumvoorraad in het Scheldewater aanvullen. Het silicium is nodig voor de opbouw van het skelet van kiezelwieren, ook diatomeeën genoemd. Door het tekort aan biologisch beschikbaar silicium kunnen kiezelwieren onvoldoende ontwikkelen. Aangezien die aan de basis liggen van de voedselpiramide, heeft dat ook negatieve gevolgen voor het aantal vissen, vogels en zeehonden die in en langs de

Schelde kunnen leven. Het tekort aan silicium in combinatie met het overaanbod van stikstof en fosfor stimuleert de ontwikkeling van andere algensoorten. Explosieve algenbloei kan giftige stoffen veroorzaken en de zuurstofconcentraties in het water dusdanig doen dalen dat de vissen sterven.

Slikken en schorren spelen een zeer grote rol in het zelfzuiverend vermogen van een rivier. Foto: Vilda

Een andere functie van de slikken en schorren is dat ze stikstof en fosfor aan het water onttrekken. Door het lozen van afvalwater en het uitspoelen van meststoffen uit landbouwgebieden zijn stikstof en fosfor in onnatuurlijk hoge concentraties in het Scheldewater aanwezig. In de slikken en schorren spelen zich een hele reeks complexe biochemische processen af (o.a. denitrificatie) waardoor stikstof en fosfor voor een aanzienlijk deel uit het water verwijderd worden.

Slikken en schorren spelen dus een cruciale rol in de gezonde verhouding van silicium, stikstof en fosfor in het Scheldewater. Door het verlies aan slik- en schorppervlaktes zijn de biochemische processen die zich hier afspeelden, verzwakt. De Schelde werd als het ware afgesneden van haar long waardoor ze haar zelfreinigend vermogen en haar potentieel voor een gezonde rijke levensgemeenschap verloor.

Een internationaal gebeuren

Rederijen zetten steeds grotere containerschepen in. Om de haven van Antwerpen toegankelijk te houden drong een derde Schelde-verdieping zich op. Omdat de Westerschelde op Nederlands grondgebied ligt, maakten Nederland en Vlaanderen afspraken daarover. Beide partijen vonden elkaar in een overeenkomst die de problemen en kansen van de Schelde in een breder perspectief plaatsten. Ook de ondermaatse bescherming tegen overstromingen en de belabberde ecologische toestand van het estuarium verdienden een daadkrachtige aanpak. Er werd een geïntegreerd plan opgemaakt waarin zowel verbeterde toegankelijkheid door een uitdieping van de vaargeul als veiligheid en natuurlijkheid een plaats kregen. Zo werden de doelstellingen vastgelegd voor het Schelde-estuarium op het vlak van Toegankelijkheid, Veiligheid en Natuurlijkheid in de Ontwikkelingsschets 2010 en de Langetermijnvisie Schelde-estuarium 2030. Eerder had Europa milieurichtlijnen uitgevaardigd. Na de Vogelrichtlijn verscheen de Habitatrichtlijn, die de verplichting meebracht om bepaalde leefgebieden en soorten te beschermen. De kaderrichtlijn water, een andere Europese richtlijn, schreef een geïntegreerd waterbeheer voor. Die richtlijnen hadden, mede omdat grote delen van de rivier en de vallei aangeduid zijn als habitat- en vogelrichtlijngebied, belangrijke consequenties voor de Schelderegio. Zo kreeg Vlaanderen van Europa de verplichting om werk te maken van de milieu- en natuurkwaliteit van de Schelderegio.

Een geïntegreerd plan voor veiligheid en natuurlijkheid

De doelstellingen op het vlak van veiligheid en natuurlijkheid voor het Vlaamse deel werden in 2005 samengebracht in het geactualiseerd Sigmaplan. Nadat de grote puzzelstukken optimaal in elkaar gelegd waren door de uitvoering van een maatschappelijke kosten-batenanalyse,

een plan MER en een landbouwtoets ontstond de uiteindelijke uitvoeringsvariant: *het meest wenselijk alternatief*. De Vlaamse Regering bekrachtigde het meest wenselijk alternatief van het geactualiseerd Sigmaplan en gaf Waterwegen & Zeekanaal en het Agentschap voor Natuur en Bos de opdracht om met de uitvoering ervan te starten.

Historische vloeimeersen zijn verdwenen uit ons huidige landschap.
Foto: André Verstraeten

DE DURME

Veiligheid

Ook langs de Durme is er werk aan de winkel. De bestaande dijken zijn onvoldoende hoog en breed om het water te keren bij een extreme stormvloed. De inrichting van de huidige overstromingsgebieden voldoet niet. Daardoor is bij stormvloeden de veiligheid van de omringende woongebieden onvoldoende gegarandeerd.

Verzanding

Specifiek voor de Durme is de verzandingsproblematiek. In de jaren '50 werd er een dam aangebracht in Lokeren waardoor de rivier afgesneden werd van zijn bovendebiet. Vanaf dat moment werd de Durme uitsluitend gevoed door water dat met het getij de rivier in- en uitstroomde. De vloedstroom is snel en krachtig,

de ebstroom traag en zwak. Daardoor kan het sediment dat de vloedstroom meedraagt niet teruggespoeld worden met de ebstroom. Het sediment bezinkt, waardoor de Durme verzandt. Voor dat fysisch gegeven bestaat geen eenvoudige oplossing. Door de steeds verder opslibbende Durme raken op termijn ook de uitwateringsconstructies verstopt. Waterlopen die in de Durme uitmonden, kunnen niet goed meer afwateren. Daardoor kan er wateroverlast in de vallei ontstaan.

Degradatie van de natuur

De natuurwaarden van de Durme zijn de voorbije decennia in de verdrukking gekomen. Morfologische veranderingen en een verslechterde waterkwaliteit zijn de belangrijkste oorzaak van het verlies van biodiversiteit. Ook de vallei is niet buiten schot gebleven. Het landgebruik wijzigde: traditionele systemen om het land te bevoeien werden stopgezet, de grondwaterstand werd verlaagd in functie van de landbouw, graslanden werden omgezet in akkers of bebost met snelgroeïende populieren. De overblijvende graslanden verloren hun soortenrijkdom door het intensieve agrarische beheer. Kenmerkende plant- en diersoorten verdwenen of werden zeldzaam.

SIGMAPLAN LANGS DE DURME

De monding als overstromingsgebied

Het tijgebonden deel van de Durme maakt deel uit van het geactualiseerd Sigmaplan. Met een breed scala aan ingrepen worden de hierboven geschetste uitdagingen op het vlak van veiligheid en natuurlijkheid voor de Durmevallei aangepakt. Dijken worden verstevigd langs de oever. Aan de monding van de Durme komen overstromingsgebieden waarin getijdennatuur opnieuw ruimte krijgt. Die zorgen voor de noodzakelijke bescherming tegen overstromingen door extra waterbergingscapaciteit te bieden daar waar de water-

Soortenrijke graslanden worden teruggedrongen tot binnen de grenzen van natuurreservaten. Foto: ANB

dynamiek van de Zeeschelde het hoogst is. Door de rivier uit haar keurslijf te halen en ruimte te geven kan die terug ademen. De belangrijkste ingreep voor natuurherstel is dan ook aan de rivier ruimte teruggeven zodat de oppervlakte van slikken en schorren kan toenemen. Vooral hun bijdrage aan de verbeterde huishouding van silicium, stikstof, fosfor en zuurstof is van vitaal belang voor het volledige ecosysteem. Daarnaast vormen de getijdengebieden langs de Durme een belangrijk toevluchtsoord voor fytoplankton van waaruit de Schelde gekoloniseerd kan worden na een periode van hevige regenval. Tot slot zijn de slikken en schorren zelf een belangrijk habitat voor tal van vissen en vogels.

In de Bunt in Hamme komt een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) met getijdennatuur. We spreken over een gereduceerd getijdengebied (GGG). Met een GOG kan water geborgen worden tijdens stormvloeden. Het water loopt over een overstroombare dijk vanuit de rivier het gebied in. Doordat er water aan de rivier onttrokken wordt, zakt het waterpeil en worden overstromingen elders voorkomen. In een GGG kan getijdennatuur tot ontwikkeling komen. Door een sluisconstructie in de dijk wordt bij vloed een kleine hoeveelheid water naar binnen gelaten in het GOG. Bij eb stroomt het water terug naar de Schelde. Het spel van eb en vloed geeft de mogelijkheid tot de ontwikkeling van slik- en schorge-

bieden. Het Groot Broek en Klein Broek in Temse worden ontpolderd door bressen te maken in de bestaande dijk. De grillen van het getij krijgen weer toegang tot een gebied dat omringd is door dijken. In grote lijnen ontwikkelt zich dezelfde natuur in een ontpolderd gebied als in een GGG. In ontpolderde gebieden zijn de tij-fluctuaties echter veel groter en zal de oppervlakteverdeling tussen slik en schor anders zijn dan in een GGG. De grotere waterbeweging en de stevige stroming boetseren een grillig patroon van kreken.

Het gradiënt in hoogteligging en daarmee ook in overstromingsregime zorgt voor gevarieerde natuur. De slikken overspoelen dagelijks waardoor er geen planten groeien. De schorren overstroomd minder frequent en raken begroeid met een weelderige plantengroei. Aan de monding van de Durme, waar het water zoet is, mogen we op de schorren moerasplanten, riet en wilgen verwachten. Onbeheerde schorren evolueren geleidelijk naar wilgen-vloedbossen. Die mysterieuze met mos begroeide bossen doen denken aan tropische mangroves. Voor vissen en vogels vormen die getijdengebieden essentiële schakels in het ecosysteem van het Schelde-estuarium.

Baggerwerken en pompemaal

In de Durme zijn er baggerwerken gestart die de doorstroming moeten verbeteren en de afwatering van het achterliggende gebied mogelijk maken. Ook de historische slibhopen, die het ecologisch herstel letterlijk in de weg liggen, zullen geruimd worden. Op de dam in Lokeren bouwt Waterwegen & Zeekanaal een pompstation dat de Durme bij voldoende water-beschikbaarheid tijdelijk van een boven-debiet zal voorzien. De combinatie van de baggerwerken met de pomp waarmee men de Durme kan doorspoelen moet het mogelijk maken om enige grip te krijgen op de verandering van de rivier.

Natuurherstel in de vallei

De kwartelkoning is een typische broedvogel van vochtige hooilanden.
Foto: N.Paklina www.birdpix.nl

Verder stroomopwaarts zijn ontpolderingen minder functioneel. Hier werkt het Agentschap voor Natuur en Bos aan 'wetlands': niet overstroomde natte natuur die van oorsprong thuishoort in de riviervallei. We mikken daarbij op een aantal levensgemeenschappen en -soorten uit de Europese Habitatrichtlijn. Het instellen van een hoger grondwaterpeil in combinatie met een gericht beheer is cruciaal om de natuur een kans te geven.

In het Weijmeerbroek, het Bulbierbroek en de Hagemerssen worden botanische graslanden, moerasvegetaties en natte ruigtes ontwikkeld. De populierenbossen worden daarvoor gekapt. Die recent aangeplante bossen zijn immers soortenarm en vele exemplaren staan er ongezond bij. Door middel van een aangepast graslandbeheer verhogen we stap voor stap de soortenrijkdom van de graslanden. Twee maal per jaar wordt er gehooid en het gebruik van meststoffen en biociden wordt stopgezet. De beroepslandbouwers die voor de start van het project landbouwpercelen in beheer hadden helpen ons bij het omvormingsbeheer en ontvangen daarvoor een vergoeding. Wij kijken uit naar de terugkeer van een aantal typische weide- en moerasvogels in deze gebieden zoals kwartelkoning, slobbeend, watersnip, woudaapje en porseleinhoen.

Ook de zuidelijke vijver Hof ten Rijen wordt heringericht. Daar streven we naar een ondiep matig voedselrijk water, met veel waterplanten. Er zal bijzondere aandacht gaan naar de aanleg van de oeverzones en een broedeiland voor vogels. Vanaf 2020 zullen er ook Sigmaprojecten starten in de Durmemeeersers, Hof ten Rijen, De Putten van Ham, de polder van Waasmunster, de Sombeekse meersen en het Tielrodebroek.

PROJECTVOORBEREIDING EN START DER WERKEN

Voorbereidingstraject

Het voorbereidingstraject van dergelijke projecten is lang en omslachtig. Er moeten plannen en voorstudies opgemaakt worden. Die worden afgetoetst bij de belangengroepen. Vervolgens zijn milieu-effectenrapporten en een ruimtelijke uitvoeringsplannen nodig vooraleer de stedenbouwkundige vergunningen aangevraagd kunnen worden. Door middel van een groot aankoopprogramma koopt de Vlaamse overheid de gronden in de projectgebieden.

Start der werken

Na jaren voorbereiden is het dan eindelijk zover. Aan de monding van de Durme is Waterwegen & Zeekanaal in september gestart met de baggerwerken en de aanleg van een grondstock die voor de bouw van de dijken zal dienen. In het Weijmeerbroek worden vanaf september populieren gekapt en bospercelen naar grasland omgezet.

DE TOEKOMST

Het geactualiseerd Sigmaplan is een werk van lange adem. Met nieuwe Sigmaprojecten zullen de veiligheid en natuurlijkheid van de rivier verder verbeterd worden. Tegen 2030 zal de Durme niet meer zijn wat ze vandaag is. De verstevigde dijken en nieuwe overstromingsgebieden zullen een betere bescherming bieden tegen overstromingen. De vallei zal over grote oppervlaktes van gevarieerde, veelzijdige natuurkerngebieden bestaan. Een passende recreatieve ontsluiting zal het voor wandelaars en fietsers mogelijk maken de streek te beleven.

Voor wie meer wil weten over de Scheldenatuur zijn er twee brochures beschikbaar.

- Getijdennatuur, onschatbare natuur
- De Schelde, een stroom natuurtalent

Mail naar scheldeproject.anb@vlaanderen.be voor een exemplaar of surf naar www.sigmaplan.be voor meer informatie.

nr 4 / 2012

9

Tijdelijke tentoonstelling Molsbroek

Foto: Bart Verwilt

Naar aanleiding van de Nacht van de Duisternis kan je tot eind januari in bezoekerscentrum Molsbroek de fototentoonstelling 'Ten strengste verboden te flitsen' bezoeken.

Deze tentoonstelling van Bond Beter Leefmilieu legt in 35 fascinerende foto's - gemaakt door studenten van de Antwerpse school SISA - het begrip lichthinder op de gevoelige plaat. De foto's en de info op enkele verklarende panelen werpen een duidelijk licht op het lichthinderprobleem.

Rietontwikkeling in de moerasvlakte van het Molsbroek

Kristof Scheldeman

nr 4/2012

10

Veel natuurliefhebbers die het reservaat het Molsbroek regelmatig bezoeken, was het al opgevallen: de rietvegetatie in de moerasvlakte (het natste gedeelte gelegen dicht bij het bezoekerscentrum) is de laatste jaren duidelijk aan het uitbreiden. Vooral voor de avifauna is dat interessant aangezien heel wat zeldzame rietvogels ontoegankelijke rietvegetaties kiezen - die een groot deel van het jaar met hun voeten in het water staan - als geschikte broedplaats. De forse rietuitbreiding hangt samen met de zeer lage waterstanden van de afgelopen zomers. Riet houdt namelijk van hoge waterstanden indien er in de zomer eveneens een droge periode voorkomt. In die periode verspreidt het riet zich via generatieve voortplanting (zaadsetting) en kan dan droge modderige oeverzones inpalmen. Een kunstmatige, constant hoge waterstand tijdens de zomer, zoals die bijvoorbeeld voor recreatieve doeleinden op het Donkmeer gehandhaafd wordt, is 'dodelijk' voor riet en is mede de oorzaak van de recente achteruitgang van de rietvegetatie op de laagveenplas Donkmeer.

Omdat het gebruik van luchtfoto's en satellietbeelden, vooralsnog weinig mogelijkheden biedt om op een accurate manier rietvegetaties van andere gelijkaardige moerasvegetaties te onderscheiden (o.a. voor avifauna minder interessante

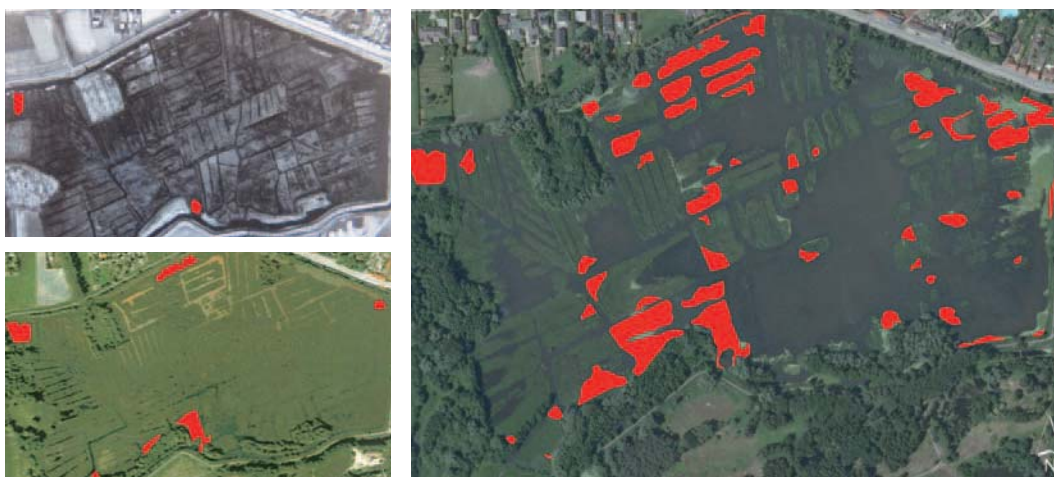
grote lisdodde-, liesgras- en rietgrasvegetaties) werd de strenge vorst van afgelopen winter handig benut om de moerasvlakte te betreden en een gedetailleerde veldinventarisatie van de aanwezige rietoppervlaktes uit te voeren. De inventarisatie werd zodanig uitgevoerd dat de verstoring van overwinterende eenden tot een minimum beperkt bleef, zo werden open zijnde waken waar eenden pleisterden niet benaderd.

Op de vegetatiekaarten van de moerasvlakte, die H. Quintelier in de jaren '70 en '80 voor een thesistudie opstelde, is te zien dat rietvegetatie toen nog vrijwel afwezig was. In die periode bestond de moerasvlakte voornamelijk uit monotone vegetaties van liesgras (mr^o) en scherpe zegge (mc). In 1970 werd slechts 0,1 ha riet geïnventariseerd die in 1985 toch al tot 0,5 ha riet uitgebreid was. De inventarisatie tijdens de winter van 2011-2012 toont aan dat die toestand grondig veranderd is. Van de ongeveer 12 ha geïnventariseerde eilanden en oeverzones van de moerasvlakte is er momenteel ruim 2,5 ha begroeid is met een homogene rietvegetatie (mr). Rekening houdend met het feit dat 2 ha van de geïnventariseerde moerasvlakte volledig verbost is en geen deel uitmaakt van de kruidachtige moerasvegetatie kan men stellen dat 25 % momenteel uit riet bestaat. Die vegetatie wordt

De strenge vorst maakte de inventarisatie mogelijk.

Foto: Archief vzw Durme / VLT

nr 4/2012

11

De evolutie van de rietontwikkeling in de moerasvlakte van het Molsbroek van 0,1 ha naar 2,5 ha.
 Linksboven: situatie 1970. Linksonder: situatie 1985. Rechts: huidige situatie 2012.

Kaarten: vzw Durme / VLT

behouden door jaarlijks arbeidsintensieve beheerswerken uit te voeren waarbij de houtige opslag verwijderd wordt om de verbossing tegen te gaan. Verwacht wordt dat het riet zich in de komende jaren verder zal uitbreiden waarbij een uitbreiding naar 5 ha riet tot de mogelijkheden moet behoren. Er zal alvast getracht worden om dergelijke rietinventarisaties elke drie jaar uit te voeren. Dat is de betrouwbaarste manier om een idee te krijgen hoe het riet zich verder in de moerasvlakte ontwikkelt.

Wat de ruimtelijke verdeling van de rietvegetatie betreft op de kaart is te zien dat het riet over heel de moerasvlakte verspreid is. Daarbij liggen sommige kleine eilandjes van rietvegetatie volledig van de rest geïsoleerd. Er zijn eveneens een drietal grote rietzones te onderscheiden met aaneengesloten oppervlaktes waterrietvegetatie, met name een rietzone in het noordelijk centraal gedeelte (0,5 ha riet), een rietzone in het zuidelijk centraal gedeelte (0,7 ha riet) en een rietzone in het noordoostelijk gedeelte van de moerasvlakte (0,4 ha riet). Vooral die zones zijn in trek bij de zeldzame rietvogels zoals de grote karekiet, de snor en het woudaapje. De grote karekiet heeft afgelopen voorjaar voor de eerste maal in

de moerasvlakte gebroed en heeft duidelijk gekozen voor het gedeelte van de moerasvlakte met de grootste oppervlakte aaneengesloten waterriet (zuidelijk centraal deel van 0,7 ha). Het is eveneens in die zone dat in 2009 de snor al zingend werd waargenomen, maar er niet tot broeden kwam. Dankzij de rietuitbreiding broeden er - in vergelijking met vroeger - ook meer kleine karekieten en blauwborsten in de moerasvlakte en worden meer bruine kiekendieven waargenomen die de moerasvlakte als foerageergebied gebruiken. Ook tijdens de winterperiode wordt roerdomp - een fervent liefhebber van rietvegetaties - meer waargenomen als wintergast. Een vogelsoort die als broedvogel mogelijks achteruit zal gaan, is de kokmeeuw. De kokmeeuwenpopulatie bevindt zich momenteel op een aantal rietloze eilanden in het oostelijk deel van de moerasvlakte en kokmeeuwen zijn niet geneigd om te broeden tussen het riet.

Als het riet zich in de moerasvlakte van het Molsbroek verder blijft uitbreiden, kunnen we alvast hopen op meerdere koppels zeldzame rietvogels zoals grote karekiet, woudaapje en snor die er jaarlijks zullen broeden. Een leuk vooruitzicht!

Fluistertocht in natuurgebied de Hemelsche Rij Zondag 7 oktober

Trek je botten aan en ontdek je literair talent

nr 4/2012

12

Jeugdacteur Geert De Kockere trekt zondag 7 oktober om 15 uur met mama's, papa's én de kinderen naar de Hemelsche Rij voor een unieke fluistertocht.

Doorkruis het dichtbegroeide struikgewas, loop over avontuurlijke bruggetjes en natte paadjes en ontdek de verstopte 'staaltjes natuur'. Die poëtische mijmeringen verschuilen zich in het uniek en zelden toegankelijk natuurgebied De Hemelsche Rij aan het Donkmeer. Per gezin krijg je poëtische doe- en denkopdrachten. Tussendoor vertelt Geert ook nog geweldige dierenfabels. Het wordt een speelse en avontuurlijke uitdaging voor de hele familie!

PS: Misschien ontdek je wel de sporen van een ree of een vos... Maar ... ssssttt...!!!

Initiatief van cultuurdienst Berlare i.s.m. vzw Durme en bibliotheek Berlare.

Deelnemen: vanaf 7 jaar, prijs 5 euro.

Inschrijven: via CC Stroming: 052 42 35 31 of cultuur.reserveren@berlare.be.

Mega Taartenfestijn Zondag 7 oktober

Voor of na een gezellige wandeling in het Molsbroek kan je vandaag, onder het motto 'taart kopen = grond kopen', ook smullen van een heerlijk stuk taart! Net zoals vorig jaar zorgen de vrijwilligers samen weer voor een gigantisch taartenbuffet. De opbrengst van het taartenfestijn zal vzw Durme - als erkende terreinbeherende vereniging - integraal gebruiken om natuurgebieden aan te kopen.

Afspraak: bezoekerscentrum Molsbroek van 14 tot 18 uur. Molsbergenstraat 1 in Lokeren.

Meer info: Marieke De Vos, 09 348 30 20 of marieke.devos@vzwdurme.be.

Week van het Bos - paddenstoelenwandeling Zondag 14 oktober

Het is feest in het bos! In het kader van de week van het bos organiseren we een paddenstoelenwandeling in het natuurreservaat de Fondatie van Boudelo. Met de slagzin 'Iedereen welkom!' maken we duidelijk dat onze bossen en natuurgebieden open staan voor iedereen en willen we jong en oud laten kennismaken met paddenstoelen. Het mysterieuze rijk van de zwammen kent immers veel variaties en soorten. Na afloop is er een drankje voorzien in het Fondatieschuurtje van vzw Durme.

Meebrengen: laarzen, eventueel loop en spiegeltje.

Afspraak: 14 uur aan het Fondatieschuurtje in de Cadzandstraat in Sinaai.

Meer info: Marieke De Vos, marieke.devos@vzwdurme.be, 09 348 30 20 of 0498 24 25 40.

Nacht van de Duisternis aan het Donkmeer Zaterdag 20 oktober

Na het succes van vorig jaar - toen konden we genieten tijdens de avondwandeling van een prachtige sterrenhemel met volle maan - hopen we dat de weergoden ons dit jaar terug goed gezind zijn. Dit jaar vertrekken we aan de Scheve Villa waar de straatverlichting gedoofd zal worden en vandaar neemt een vzw Durme-gids ons via Berlare Broek en de Schelde mee naar de Hemelsche Rij - een ander deelgebied van de Reservaatzone Donkmeer. Tijdens de avondwandeling kijken we naar boven en staan we stil bij de pracht die de nacht ons kan bieden. Stilstaan doen we ook letterlijk wanneer we ons richting Hemelsche Rij begeven, waar we ons meer richten op het nachtleven binnen dit deel van het natuurreservaat.

nr 4 / 2012

13

Na de wandeling kunnen we nagenieten bij een warme tas verse soep of een fris Dobbelen en richt de Vereniging voor Sterrenkunde Scheldeland hun telescopen op Jupiter en haar manen. Naast de werking van hun vereniging komen we ook meer te weten over lichtvervuiling en de impact ervan op het milieu.

Afspraak: 20 uur aan de Scheve Villa aan de Donklaan in Berlare (www.schevevilla.be).
Meer info: Thomas Van Lancker, thomas.vanlancker@vzwdurme.be of 09 348 30 20.

Poldervertelling i.s.m. met erfgoedcel Waasland Zondag 21 oktober

Verteller **Guy De Bruycker** wekt in het bezoekerscentrum Molsbroek het verleden van de Wase polders en de Lokerse meersen tot leven. De meeste mensen stellen zich bij 'polders' wellicht uitgestrekte landbouwgronden voor, omringd door dijken. Maar dat is slechts één kant van het verhaal... Langs de polders liggen de waterkanten en geulen, schatten voor vis- en vogelvangst. In de meersen langs de Durme oefenden linnenblekers hun stiel uit, terwijl op de natte hooilanden hele families het wintervoer voor de Wase veestapel samen harkten. Veel van dat leven langs het water bestaat nu enkel nog in de herinnering van hen die het meemaakten. De hooilanden van weleer zijn intussen belangrijke natuurgebieden geworden. Met zijn poldervertelling zet Guy De Bruycker het verdwenen leven langs de Wase waters opnieuw in de kijker, doorspekt met anekdotes, fotomateriaal en soms niet altijd even 'echte' verhalen...

Afspraak: bezoekerscentrum Molsbroek van 14.30 uur (einde rond 16.00 uur).

Info en inschrijven: leden: 1 euro, niet leden: 2 euro. Inschrijven via Marieke De Vos, 09 348 30 20 of marieke.devos@vzwdurme.be.

De vertelling maakt deel uit van het project 'De Potige Polders', dat de Erfgoedcel Waasland samen met talrijke andere partners in 2012 op touw zetten. Een overzicht van alle activiteiten vind je op www.erfgoedcelwaasland.be.

Met de InsectenWerkGroep naar de Viroin

Patrick De Spiegeleir

nr 4/2012

14

Niet veel gegadigden aan de kerk van Zeveneken om naar de **Viroin** af te zakken op zaterdag 28 juli. Op het laatste moment geeft Lou de voorkeur aan het bijeenrijven van zijn koeien en dan zijn we nog met zijn vieren: de 2 Tommen, Kurt en Patrick. Rond Brussel begint het zachtjes te druppelen, maar in de buurt van Charleroi regent het al oude wijven. We vragen ons stilaan af of we het noodlot niet aan het tarten zijn, want ook aan de voet van Roche à Lomme, waar nog twee mensen aansluiten, is de lucht nog zwanger van regenwolken.

Onze gebeden worden echter verhoord (we hebben gezien dat er een kruis bovenop de heuvel staat) en tijdens de klim langs de beboste helling houdt het op met regenen. Lou krijgt nog meer ongelijk, want er staan hier prachtige paddenstoelen, maar zonder onze expert laten we die maar voor wat ze zijn. Boven genieten we van het mooie uitzicht en de doordringende geur van tijm en rozemarijn. De sleedoornstruiken zijn er behangen met korstmossen waarvan we bij ons in Vlaanderen alleen maar kunnen dromen. We gaan vandaar naar een andere magische plek waar de vlinders al ronddartelen in een witte zee van wilde peen. Een *hoornaar* doet zich te goed aan de druppels op een bloemschermje. Door het donkere weer zijn het vooral nachtvlinders zoals de *bruinband-* en *heidespanner* die we eerst te zien krijgen.

Dambordje.

Foto: Tom Vermeulen

We stijgen verder naar **Montagne-aux-Buis** en we zien al snel enkele (in Vlaanderen) minder bekende dagvlinders: het bleek blauwtje, een *boswitje* en ons eerste *dambordje*.

Afdalend langs de kalkhellinggraslanden is het nog steeds zwaar bewolkt met af en toe een beetje motregen, maar toch beginnen de bleek blauwtjes en dikkopjes al in het rond te vliegen. Plots fladderen onze eerste *parelmoervlinders* en een *luzernevlinder* voorbij.

De volgende bestemming is een van de klassiekers, de **Fondry des Chiens** waar we zowaar wat kledij moeten uittrekken want het werd er heerlijk warm. Het bleek blauwtje is er de meest voorkomende vlinder. Je moet wel opletten dat je bij het achternahollen van de vlinders niet in de diepte tuimelt. Kenner Tom Neels toont ons een piepklein groen stipje tussen de blaadjes van wondklaver: het is een eitje van een *dwerghlauwtje*. Geelgorzen vormen een mooi achtergrondkoor bij de vondst van *gouden sprinkhaan* en de zeer zeldzame *zaagsprinkhaan*.

Ondertussen hebben we de Super des Fagnes laten smaken zodat we met nieuwe moed naar **Tienne de Breumont** trekken. Tom Neels zweeft bijna als een vlinder met het net in de aanslag over de kalkrotsen om nog nieuwe vondsten in het loupepotje te doen belanden. En succes blijft niet uit: *argusvlinder*, *koevinkje*, *hooibeestje*, *paarse parelmoervlinder* en *koninginnepage* zijn een lust voor het oog. De grote aantallen *boswitjes*, *dambordjes* en *sint-jansvlinders* zijn hier overweldigend.

Op een terrasje in **Nismes** sluiten we met een voldaan gevoel af, in de wetenschap dat we hier volgend jaar zeker terugkomen.

Provincie creëert mogelijkheden voor watergebonden natuur

Geert De Smet

Met ingang van 1 mei 2012 heeft het Oost-Vlaamse provinciebestuur de erkende terreinbeherende verenigingen (in onze provincie vzw Durme en Natuurpunt) toegang verleend tot het al bestaande provinciaal subsidiereglement waterlopen. Gedeputeerde Peter Hertog, binnen de bestendige deputatie o.a. verantwoordelijk voor "water" en afkomstig uit ons werkingsgebied (Sint-Niklaas), heeft daarvoor een bijzondere inspanning geleverd. Deze nieuwigheid betekent dat - waar voorheen enkel gemeenten, polders en wateringen een beroep konden doen op subsidies voor projecten gerelateerd aan waterlopen van 2^e en 3^e categorie - vanaf nu ook de erkende terreinbeherende verenigingen van die mogelijkheid gebruik kunnen maken. Een logische stap, aangezien heel wat erkende natuurreservaten een of andere binding hebben met de waterlopen in onze provincie.

Gedeputeerde Peter Hertog o.a. verantwoordelijk voor "water".

Projecten die in aanmerking kunnen komen voor subsidies zijn bijvoorbeeld: werken aan de waterlopen of aankoop van gronden langs de waterlopen voor het inrichten van bufferstroken. Het doel van die projecten kan divers zijn: de risico's op overstromingen terugdringen; de natuur en het natuurlijke milieu verbeteren, herstellen en/of in stand houden; verdroging voorkomen, beperken of ongedaan maken; ruimte bieden aan water en/of het watersysteem; de betrokkenheid van de mens met het watersysteem bevorderen, zoals watergebonden cultuurhistorische aspecten herwaarderen en zachte recreatie vormen. Gewone ruimings-, onderhouds- en herstellingswerken worden van subsidiëring uitgesloten.

Om dit nog concreter te maken volgen enkele voorbeelden van mogelijke projecten: een bufferbekken aanleggen; waterlopen herprofilieren; een waterloop inrichten met het oog op ecologisch herstel (meanders aansluiten, stroomkuilenpatroon herstellen, bufferstroken in het waterbeheer integreren, ...) en de visdoorgangen in waterlopen ten gunste van vismigratie verbeteren.

Het is nu aan de erkende terreinbeherende verenigingen om te bekijken waar de mogelijkheden liggen om dergelijke projecten uit te voeren en vervolgens de nodige projectvoorstellen uit te schrijven en in te dienen.

nr 4/2012

15

Ledenwedstrijd vzw Durme

Onze ledenwedstrijd van dit jaar gaat de laatste rechte lijn in en gezien het parcours dat al werd afgelegd, mogen we alvast van een succes spreken!

Momenteel hebben een **13-tal deelnemers** een **65-tal nieuwe leden** gemaakt en blijft het ongemeen spannend afwachten wie mag genieten van de twee cadeaubonnen ter waarde van 35 euro in restaurant Elvira aan het Donkmeer in Berlare. Daarom deze oproep aan de deelnemers: zet de finale sprint in tijdens de laatste maanden van dit jaar.

Struweeltjes

Struweeltjes is een rubriek met allerlei interessante, opvallende of gewoonweg leuke natuurweetjes uit onze regio. Heb je zelf zo'n nieuwtje, geef het gerust door aan de redactie!

nr 4/2012

16

Wetenschappelijk onderzoek naar het broedhabitat van bruine kiekendief

In de Moervaartvallei ter hoogte van Eksaarde - meer bepaald in het deelgebied 'De Afgraving' van het natuurreservaat de Lokerse Moervaartmeersen - heeft de bruine kiekendief al enkele jaren na elkaar met succes gebroed. Die roofvogelsoort staat op de Bijlage I van de Europese vogelrichtlijn. Vanuit het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) wordt de bruine kiekendief en zijn broedhabitat dan ook sinds twee jaar intensief bestudeerd, een studie die gecoördineerd wordt door vogelexpert Anny Anselin.

De bruine kiekendief maakt traditioneel zijn **nest in het riet**. De laatste jaren is die vogel echter ook beginnen broeden in graanvelden, wat een opmerkelijke verandering is in het broedgedrag. Waarom die vogel dat doet, is nog niet duidelijk. Dit jaar wordt in het kader van een Masterthesis Biologie aan de UGent onder begeleiding van het INBO een speciaal onderzoek verricht naar de typering en de variatie van het broedhabitat van de bruine kiekendief, zowel bij de rietbroeders als bij de graanbroeders. Voor die studie werd ook het broedgebied 'De Afgraving' in de Moervaartvallei geselecteerd.

Bij de karakterisatie van de nestlocaties van de rietbroeders blijkt dat zij nestelen in een grote variatie aan rietvelden, gaande van uitgestrekte rietvelden van meer dan 50 meter breed tot rietkraagjes van nauwelijks enkele meters breed. Het nest in de Moervaartvallei bevindt zich op een plaats in het riet met een waterstand van ongeveer 30 cm. Vergeleken met andere broedplaatsen in Vlaanderen was de

rietkraag waarin gebroed werd, van een kleine tot gemiddelde breedte (met name ongeveer 8 meter breed). De hoogte van de rietstengels bedroeg 2,5 tot 3 meter en de dichtheid werd geklasseerd als zijnde vrij dicht tot zeer dicht. Dat zijn opvallende karakteristieken aangezien de meeste geïnventariseerde nestplaatsen zich in lager en minder dicht riet bevonden.

De locatie midden in een zone van waterriet kan voordelig zijn tegen predatie door vossen. Maar naast vossen kunnen ook kraaien een bedreiging vormen voor het broedsucces van de bruine kiekendief. Kraaien kunnen zowel de eieren als de heel jonge vogels roven en de nabijheid van hogere bomen bij de nestplaats gebruiken als observatieposten. Daarom is het interessant om naast gegevens over rietkwaliteit en waterdiepte, ook de aanwezigheid van bomen nabij de nestplaats te noteren. Het nest in de Moervaartvallei bevindt zich op ongeveer 15 meter van een aantal hogere bomen, wat een vrij korte afstand is in vergelijking met metingen in andere onderzochte broedgebieden.

Koen Van Den Berge

Waterspitsmuis in onze reservaten

Waterspitsmuis

foto: Archief / SCK

Tijdens de maaiwerken van het wandelpad in het boscomplex 'De Hemelsche Rij' aan het Donkmeer werd door onze terreinploeg een dood exemplaar aangetroffen van waterspitsmuis aan de oever van een sloot die enkele jaren geleden geruimd werd. Het betrof een volledig zwart exemplaar (melanistisch) en was duidelijk te herkennen aan zijn gave, rood gekleurde ondervoortand. Waterspitsmuizen hebben een heel verborgen levenswijze en zijn behoorlijk zeldzaam geworden in Vlaanderen aangezien hun leefgebied zoals slotenrijke natte hooilanden, natte ruigtes, vochtige elzenbroekbossen en andere **aquatische biotopen** er sterk op achteruit zijn gegaan en slechts nog fragmentarisch aanwezig zijn in ons Vlaamse landschap. Aan de hand van verschillende zichtwaarnemingen van vrijwilligers en de terreinploeg (o.a. in De Linie in Lokeren, De Fondatie van Boudelo in Sinaai en onlangs nog in de Durmemeersen in Waasmunster), vermoeden we dat de waterspitsmuis in onze reservaten nog standhoudt. De waarneming van dit dood exemplaar geeft daar nu 'jammergenoeg' meer zekerheid over.

Kristof Scheldeman

Moerassprinkhaan verovert het Aubroek

Van alle veldsprinkhanen die in België voorkomen, is de moerassprinkhaan (*Stethophyma grossum*) wellicht de meest opvallende. Met een lengte tot 3,5 cm is het de grootste inheemse veldsprinkhaan. Op hun achterpoten dragen ze de **Belgische driekleur** met hun rode achterdij en gele achterscheen met zwarte doorns.

Je kan de moerassprinkhaan vooral aantreffen van half juli tot eind september in zijn geliefkoosde habitat van (ruige) natte hooilanden en zeggemoerassen. Meestal worden ze opgemerkt door het typische geluid dat ze bij zonnig weer voortbrengen door met de achterschenen tegen de vleugel te schoppen. Het klinkt een beetje als het tikken van een schrikdraad.

Moerassprinkhaan

foto: Christophe Hillaert

Samen met het verdwijnen van natte biotopen tijdens de laatste decennia ging ook de moerassprinkhaan sterk achteruit. Het was zelfs zo slecht gesteld met deze fraaie sprinkhaan dat hij op de Rode Lijst terechtkwam. Ondanks die achteruitgang blijkt de soort de laatste jaren terug bezig aan een opmars.

Ook in het Aubroek (deelgebied van de Scheldebroeken in Berlare) zet die trend zich verder. De Moerassprinkhaan werd de laatste jaren slechts zeer sporadisch waargenomen in dit gebied. Het ging toen slechts om enkele exemplaren op één perceel in beheer bij vzw Durme. Begin september werd tijdens het ecologisch herstel van sloten door het Regionaal Landschap Schelde-Durme een 30-tal exemplaren waargenomen in de ruimere omgeving van 10 ha.

Het is niet duidelijk of deze opmars te wijten is aan klimaatveranderingen, habitattherstel of enkele jaren met geschikte weersomstandigheden, maar het extensieve beheer dat vzw Durme uitvoert op de reservaatpercelen zal zeker een positieve invloed hebben op de verdere uitbreiding van deze zeldzame soort.

Robbert Schepers

Het groen beleid in ons werkingsgebied, een evaluatie aan de vooravond van de lokale verkiezingen

Patrick De Brauwer

nr 4/2012

18

Vzw Durme bestaat intussen al 43 jaar, een tijdspanne waarin wij als regionale vereniging heel wat gerealiseerd hebben. Vooral op het vlak van natuurbescherming, -beheer en -verwerving hebben we een **stempel kunnen drukken op het lokaal beleid** binnen ons werkingsgebied. Daarnaast zijn we op tal van momenten klokkenluiders geweest als lokale of industriële belangen een bedreigende invloed hadden op het milieu voor mens en natuur.

Ondertussen is de economische ontwikkeling op wereldschaal geëxplodeerd. De manier waarop er tot nu toe ongelimiteerd werd geproduceerd en de invloed op ons klimaat leidde tot verhitte discussies tussen wetenschappers en de economische wereld en haar leiders. Twintig jaar na de eerste VN Wereldtop over Milieu en Ontwikkeling in Rio de Janeiro is het dan ook bedroevend vast te stellen dat we nog geen reuzenstap voorwaarts hebben gezet. Blijkbaar is de economische crisis en het eigen gewin van het rijke westen nog steeds belangrijker. Zolang ecosystemen geen effectieve waardebeoordeling krijgen en mee worden opgenomen in boekhoudsystemen zal er nauwelijks verandering komen.

Ook op lokaal vlak binnen ons werkingsgebied is dit op een aantal domeinen merkbaar. Aan de vooravond van de verkiezingen waarin de politieke partijen met tal van slogans ons trachten te paaien om onze stem te verwerven, kunnen we het niet nalaten om eens kritisch rond te kijken.

We maken ons geen illusies: naast de natuursector hebben ook tal van anderen een verlanglijstje, **maar dat van ons is nog net geen noodkreet...**

De verschillende lokale besturen waarmee we hebben samengewerkt, hebben wel op één of andere manier iets bijgedragen inzake groenbeleid, maar hebben geen fundamentele basis gecreëerd voor een echt beleid in het belang en voor het behoud van de biodiversiteit in de natuur. Een lichtpunt was de oprichting van het Regionaal Landschap Schelde en Durme waardoor er extra impulsen inzake natuur mogelijk werden, door de financiële bijdrage van de lokale besturen die binnen dit Regionaal Landschap participeerden. Het was echter onbegrijpelijk dat de stad Lokeren al kort na de oprichting van het Regionaal Landschap eruit stapte. Een bedroevende vaststelling! Uiterekend de stad die de bakermat van onze vereniging is en die de voorbije decennia tal van initiatieven nam die voorbeeldstrekkend waren binnen de provincie! Was het vrees van een bepaalde fractie bij de lokale beleidvoerders dat de natuurverenigingen in Lokeren nog sterker zouden worden? Of kwam het voort uit persoonlijke rancune van een enkeling n.a.v. kritiek door onze vereniging geuit op het gevoerde beleid waardoor persoonlijke belangen in het gedrang kwamen? Door uit het Regionaal Landschap te stappen, ontnam Lokeren zichzelf voor zowel particulieren, landbouwers als natuurverenigingen heel wat mogelijkheden en financiële ondersteuning inzake natuurbeleid en natuurinrichting.

Samen met nog verschillende andere pijnpunten zoals onvoldoende aandacht voor trage wegen en de moeizame inrichting van Everslaarbos, krijgt de lokale slogan **"Fel Naturel"** van het Lokerse bestuur daardoor voor ons **een vies bijsmaakje**. Het klinkt weliswaar mooi, maar het lijkt eerder op "oude wijn in nieuwe zakken" dan een echte voortzetting van het beleid door eerdere besturen... Het is nog maar eens een bewijs dat natuur en milieu en hun economische impact niet worden vertaald in een vatbare

boekhoudkundige balans. En dat is een meer dan spijtige vaststelling... Nochtans hebben we als vereniging verschillende malen constructieve voorstellen gelanceerd die een meerwaarde inzake natuurbeleving zouden betekend hebben, zoals o.a. de inrichting van het Pieter Heydensveer als een zelfbedieningsveer over de Moervaart tussen Daknam en Eksaarde. Jammer dat het Lokerse bestuur daarvoor blind bleef en ook weinig of geen initiatieven nam voor overleg over bepaalde andere belangrijke dossiers.

Een zelfbedieningsveer zoals hier in Nederland kon in Lokeren al jaren in gebruik zijn. Foto: André Verstraeten

Gelukkig zijn er nog besturen die ondanks de economische onzekere tijden toch een stap voorwaarts durven te zetten. Het bestuur van Berlare waar weinig industrie aanwezig is, beseft maar al te goed de waarde van het lokale groen- en natuurpatrimonium. De aanschaf van het kasteeldomein in het centrum van de gemeente en de opstart van het overleg rond een Natuur Inrichtingsproject (NIP) voor de Donk en Berlarebroek zet alvast de deur op een kier voor het behoud van de biodiversiteit en de versterking van natuurwaarden. Ook in Sint-Niklaas is een NIP rond de grote reservaatgebieden van de Heirnisse, Moervaartmeersen en onze eigen Fondatie in opstart en dat zijn voor ons mooie opstakers. Vaak zijn het resultaten van jarenlang overleg met allerlei instanties door zowel vrijwilligers als ons personeel. Het zijn ook blijken van waardering voor onze vereniging op vlak van samenwerking, maar ook voor de positieve koppigheid waarmee onze mensen zich vastbijten in dat soort dossiers...

In tal van gemeenten zijn de budgetten voor natuurbeleid tegenwoordig teruggebracht tot een absoluut minimum in vergelijking met economie, cultuur en sport, dit omdat de politici zich hierdoor beter kunnen profileren en dat is een zeer spijtige vaststelling... **Onbekend maakt onbemind.** Misschien dienen onze politici eens een natuurcursus te volgen of eens mee te gaan met onze gidsen of onze terreinploeg om de natuurwaarden te leren ontdekken...

nr 4/2012

19

De natuur veilig stellen is en blijft het streefdoel van onze vereniging. Maar dat wordt steeds moeilijker. Allerlei factoren zoals stijgende grondprijzen in een regio waar de vraag naar gronden voor verschillende belangengroepen nog toeneemt, zijn daarvan de oorzaak. Ook grote infrastructuurwerken voor wegen, industrie en het beveiligen van onze waterlopen met lokale onteigeningen, maken dat er verschillende overheidsdiensten voorkeuren hebben maar niet de middelen om natuur veilig te stellen als er percelen te koop komen en dit door de besparingsdrang van het Vlaams Gewest. Daarbovenop laten de economische besparingen van de subsidiërende overheid zich eveneens gelden en wordt het eigen aandeel van de vereniging steeds groter, een situatie die op termijn herbekeken dient te worden.

Vanuit het lokale belang van de natuur voor mens en dier, en voor het behoud van de biodiversiteit willen we aan de vooravond van de lokale gemeenteraads- en provinciale verkiezingen dan ook een **oproep** doen aan alle huidige en toekomstige mandatarissen om de **nodige aandacht en middelen vrij te maken voor een toekomstgericht ondersteunend beleid.**

Vzw Durme wil meewerken en ondersteuning geven aan het lokale niveau waar het kan, samen met andere partners waar nodig, maar blijft waakzaam en zal niet nalaten om - indien noodzakelijk - de confrontatie aan te gaan om de

belangen van de natuur voor de toekomstige generaties te vrijwaren. Met dit standpunt als basis geeft het lokale niveau van vzw Durme inzake knelpunten via de verschillende media vaak een eigen invulling. Dat is nu eenmaal een democratische mogelijkheid. Maar dit dient volgens mezelf daarom nog niet bladvuullend uitgesmeerd te worden in ons ledenblad zoals in het verleden wel eens gebeurd is. Als voorzitter besef ik vaak maar al te goed wat de consequenties zijn van lokale beleidsdaden en de impact die deze hebben bij mensen die zich al jaar en dag inzetten voor natuurwaarden. Maar met goede wil en het opzij zetten van eigen belang kunnen we heel veel samen realiseren.

Tenslotte wil ik eindigen met volgende bedenking. Ik ben telkens verheugd als onze leden, vrijwilligers of personeel de aanwezigheid van één of andere Rode-Lijstsoort melden in onze gebieden. Misschien dienen onze politici de waarde van zulke zeldzaamheden ook eens leren te ontdekken... De dag dat natuur tastbare waarde krijgt, zal allicht menig beleidsvoerder met schaamrood op de wangen naar zijn beleidsdaden kijken. Misschien dien ik hen nu al de vraag te stellen: **What's the future you want?** Alvast een oproep aan allen die eind september meezongen met de "sing for the climate"-actie van Nic Balthazar: strijd met ons mee om onze politici te overtuigen van de noodzaak voor een duurzame ommekeer, ook op lokaal vlak.

Geen betoncentrale aan het Molsbroek in Lokeren

Thomas Van Lancker en Leen De Laender

De kogel is door de kerk. Het beroep van bvba Zandgroeve De Maere – voor de bouw van een betoncentrale in de directe omgeving van natuurreservaat het Molsbroek in Lokeren – werd **ongegrondd verklaard door de Vlaamse minister van Leefmilieu** Joke Schauvliege aangezien 'de hinder voor mens en milieu niet tot een aanvaardbaar niveau kunnen worden beperkt'. Een niet meer dan logische beslissing gezien de grote ecologische en recreatieve waarde van het Molsbroek voor zowel mens als natuur. Na een korte maar krachtige actie deze zomer is bij vzw Durme en bij de buurt-bewoners een zucht van verlichting te horen.

Het verhaal begint als Firma De Maere in 2011 een aanvraag indient voor de bouw van een vaste betoninstallatie aan de Hamputten in Waasmunster. Concreet gaat het over een mengcentrale (klasse I) met een vermogen van 233 KW. Niet nodig te vertellen dat dergelijke klasse-I-inrichting thuishoort in een industriegebied en niet naast een Europees erkend natuurreservaat zoals het Molsbroek. De aanvraag voor een betoncentrale op amper 200 meter van het bezoekerscentrum en op minder dan 100 meter van de wandeldijk werd dan ook met verbijstering onthaald.

Vzw Durme heeft als erkende natuurvereniging de koe bij de horens gevat en een actie opgestart. Onze bezorgdheid werd geuit bij de bevoegde instanties, er werden knalgele affiches verspreid, de buurt werd geïnformeerd en de pers werd aangeschreven. Om dit signaal kracht bij te zetten, werd er vanuit vzw Durme een petitie opgestart waar in een mum van tijd meer dan 2600 handtekeningen werden verzameld, zowel schriftelijk als digitaal. Minister Schauvliege legde dit signaal niet naast zich neer en verwierp het beroep van de Maere.

Het is dankzij die **gezamenlijke inspanning** van zowel de **vereniging** en haar **sympathisanten** als de **buurtbewoners** dat deze aanvraag van een industriële uitbreiding verworpen werd. Hierdoor wordt de groene long van Lokeren dan toch geen stoflong!

Vzw Durme in beeld

Was je er bij?

Tijdens het Grotebomenkamp begin juli wisten bomen veel te vertellen.
Foto: Archief / DLL

Op 15 juli werd er een bezoek gebracht aan bioboerderij de Etboshoeve in Moerbeke.
Foto: Archief / DVM

nr 4 / 2012

21

De InsectenWerkGroep in actie in de Viroin op 28 juli op Tienne Breaumont.
Foto: Tom Vermeulen

Gids Paul Hesters nam je mee langs de mooiste plekjes van Moerbeke en omgeving.
Foto: Archief / DLL

Het ambachtelijk weekend in het Molsbroek was een feest voor jong en oud.
Foto: Archief / DVM

Veel aandachtige luisteraars tijdens de Nacht van de Vleermuis in Berlare op 24 augustus.
Foto: Archief / DLL

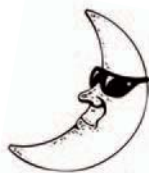
De kleine wildernis

De kleine wildernis is een blaadje voor kinderen met leuke wistjedatjes, raadseltjes, tips om een natuurknutselwerk te maken, enz.

nr 4/2012

22

Ben je wel eens bang in het donker? Bang dat er enge monsters onder je bed liggen? Kom naar onze **Nacht van de Duisternis** op 20 oktober in Berlare, kom **sterren kijken in het Molsbroek** op 21 of 22 december of maak eens een nachtwandeling met je ouders en je zal nooit meer bang zijn! Vergeet ook zeker niet eens naar boven te kijken! Zijn er wolken of is het helder? Zie je de maan? Tijdens onze wandelingen zullen er sterrenkundigen zijn die je door hun grote telescoop laten kijken en je alles vertellen over de sterren en planeten. ☆

Laat je zaklamp thuis! Eerst zie je helemaal niets in het donker, maar wacht een paar minuten en je ogen zullen steeds beter wennen aan de duisternis. Ontdek de geheimen van de nacht en misschien zie je wel een nachtdier!

Nachtdieren hebben het gemakkelijk, zij hebben minder licht nodig dan wij en kunnen in het donker veel beter zien. Hun pupillen zijn vaak groter en achter hun oog hebben ze een laagje cellen dat het licht dat binnenkomt terugkaatst. Eigenlijk hebben ze een soort zaklantaarntjes in hun ogen waardoor ze het licht nog een keer kunnen gebruiken. Kijk 's nachts maar eens naar de ogen van een kat, dan kun het heel goed zien.

Hoe stiller je bent, hoe minder de dieren je zullen opmerken en hoe meer je ook zelf kan horen tijdens je wandeling: krakende takjes, het ritselen van de blaadjes, een vogel hoog in de lucht of misschien wel de roep van een uil... spannend!

Een uil kan extra goed horen omdat zijn oren op verschillende hoogte ingeplant staan. Dit is belangrijk zodat hij de afstand tot een muis goed kan inschatten en zijn prooi in het donker kan vangen. Om niet doof te worden van het geluid van de kerktoeren, kan de kerkuil gelukkig wel zijn oren afsluiten. En op het einde van de veren van een uil staan minuscule donshaartjes om zo bijna geluidloos te kunnen vliegen zodat zijn prooi hem niet hoort aankomen.

2-daagse kinderworkshop: Happy BIRDday

Maandag 29 en dinsdag 30 oktober

Tijdens het taartenfestijn konden we alvast zelf smullen, nu vieren we onze gevederde vrienden en maken we een **vogeltaart** en andere vogelsnoepjes! Zo kunnen we hen helpen deze winter hun vetreserves op peil te houden; bovendien is het ook een feest voor ons als we hen kunnen bewonderen terwijl ze af en aan vliegen! En bovendien maken we onze eigen feestelijke **patatvogel**...!

nr 4/2012

23

Dit wordt smullen voor onze gevederde vrienden!

foto: Johan Dillen

Afspraak: bezoekerscentrum Molsbroek om 13.30 uur (einde om 16.30 uur).

Inschrijven en meer info: voor kinderen van 6-12 jaar. Contacteer Marieke De Vos (09 348 30 20 of marieke.devos@vzwdurme.be) en schrijf vervolgens 10 euro (leden vzw Durme) of 16 euro (niet-leden) over op 001-2299900-09 met de mededeling: 'naam kind wenst hen een happy BIRDday'.

Meebrengen: bord, schort, ovenwant, warmtebestendige kommetjes van verschillende grootte en zonder vernauwing aan de bovenrand, een aardappel en eventueel gevonden veren.

Kookworkshop: 'Dieren om van te smullen'

Zaterdag 24 november

We binden onze kookschort stevig vast en wagen we ons aan het knutselen van eetbare dieren. Met enkele eenvoudige tips toveren we zo een muis op je bord uit een radijsje, maken we een gekke kikkerkoning of een schattig lieveheersbeestje uit groenten.

Voor wie: alle kinderen van 6 t.e.m. 12 jaar.

Afspraak: 14 uur in het Bezoekerscentrum Donkmeer, Donklaan 119a, 9290 Berlaere.

Meebrengen: keukenschort, snijplankje en keukenmesje (graag genaamtekend).

Inschrijven: door een mail te sturen naar Leen De Laender, leen.delaender@vzwdurme.be of 09 348 30 20 en vervolgens 9 euro voor leden van vzw Durme en 14 euro voor niet-leden over te schrijven op BE52 0012 2999 0009 met mededeling 'naam kind smult van de dieren'.

Meer info: dier- en kindvriendelijke kok Neleke De Brauwer, Neleke.debrauwer@gmail.com.

Guthorel
kantoorartikelen
& kopieservice

www.guthorel.be

REKA
BVBA
Alle grondwerken

Heirbaan 18
9220 Hamme
BE. 431.305.649
reka.grondwerken@telenet.be

Karel : 052/ 47.19.00
René : 052/ 47.83.68
Fax : 052/ 47.30.63

We love printing

stickers • werfborden • spandoeken
displays • canvas • belettering
reclamepanelen • PVC naamkaarten
labels • affiches • muismatten
onderleggers • fotopanelen • wobblers
stoepborden • spot UV vernis
afkrablaag • geurinkten enz.

Van ontwerp
tot uitvoering

creafor nv

Moortelstraat 8 9160 Lokeren
Tel 09/349.27.71
info@creafor.be www.creafor.be

Ben je fan van duurzaam? Da's mooi. Onze natuurverven zijn niet alleen mooi, maar ook schoon en dus goed voor het milieu. Bovendien zorgen ze voor een aangenaam leefklimaat binnen. Kom inspiratie opdoen in onze winkel, we geven je graag advies.

Alle info op www.tintelijn.be
Verkortingstraat 53
9040 Gent

tintelijn

verfwinkel en schildersbedrijf
veruit de natuurlijkste

Staat binnenkort jouw advertentie hier?

Wil jij je zaak een duwtje in de rug geven en vzw Durme helpen bij de verwerving van meer natuur in onze streek? Met jouw advertentie hier in ons tijdschrift bereik je alvast heel wat geïnteresseerden.

Voor de tarieven kan je terecht op 09 348 30 20 of via leen.delaender@vzwdurme.be

Vogelnieuws

www.durmevallei.be

Joris Everaert

Deze waarnemingsrubriek – verzorgd door de Vogelwerkgroep Durmevallei – behandelt het voorkomen van bijzondere en zeldzame soorten in de Durmevallei en omgeving en beslaat de periode **juni tot augustus 2012**.

Waarnemers worden verzocht hun waarnemingen zelf in te voeren in de online database www.waarnemingen.be (meer info daarover op onze website www.durmevallei.be) waarbinnen de Vogelwerkgroep Durmevallei een werkgroepscherm heeft met enkel weergave van de waarnemingen uit onze regio direct te consulteren via onze website met “recente waarnemingen”, zie

www.durmevallei.be/waarnemingen.htm

Deze juveniele woudaap is het resultaat van het succesvol broedgeval aan het Donkmeer. Foto: Joris Everaert

In het Molsbroek in Lokeren was een territoriaal mannetje van de **zeer zeldzame woudaap** aanwezig. Het is niet zeker of er ook een succesvol broedgeval was. In de Reservaatzone Donkmeer in Berlare werden zelfs 2 territoriale mannetjes en zeker 1 vrouwtje van de kleinste Europese reigersoort waargenomen. Eind juli kon daar minstens 1 uitgevlogen juveniele vogel bewonderd worden

Een onvolwassen **kwak** vloog op 16 en 17 juni rond in het Molsbroek en op 31 juli werden aan de rand van het Molsbroek minstens 4 kwakken waargenomen (mogelijk adulte met juvenielen). Ook aan het Berlarebroek (15 juli) en in de Scheldebroeken (22 juli) in Berlare, was er een melding van een juveniele kwak. Op 14 juni vlogen 2 **kleine zilverreigers** over Spoele in Lokeren en op 24 en 25 augustus pleisterde een juveniele vogel in het Molsbroek. In augustus waren 1 tot 3 **grote zilverreigers** aanwezig in het Molsbroek en tussen 7 en 27 juli werd ook een vogel waargenomen in de Reservaatzone Donkmeer.

Naast de broedkoppels **ooievaar** in Daknam en Berlare, werden eind augustus ook grotere aantallen ooievaars vastgesteld aan Heiende en Everslaar in Lokeren (19 tot 22 vogels pleisterend op 27 en 28 augustus) en in Tielrode (25 vogels overtrekkend op 28 augustus). De zeldzame **zwarte ooievaar** werd overtrekkend waargenomen op 13 juli (1 in Hamme), 22 juli (4 in Overmere), 1 augustus (1 in Clementwijk Sint-Niklaas) en 30 augustus (1 in Vogelzang in Lokeren). Op 4 juni vlogen 2 adulte **lepelaars** over Spoele.

nr 4 / 2012

25

Zwarte ooievaar.

Foto: Joris Everaert

Het mannetje van de uiterst zeldzame **witkopeend** kon nog tot 27 juni door menig vogelaar bewonderd worden in het Molsbroek.

Wespendieven zijn in Sint-Niklaas, Lokeren, Waasmunster, Berlare en Hamme gezien. Op 14 augustus kwam er een melding binnen van een overvliegende **slangenarend** in het Molsbroek. De **bruine kiekendief** kwam weer succesvol tot broeden in de Lokerse Moervaartmeersen in Eksaarde. Op 2 juni vloog een **visarend** over het Groot Broek in Hamme.

Roepende **kwartels** werden in de hele periode nog gemeld in de Durmemeersen in Waasmunster, in de Scheldebroeken en in Sinaai, Belsele, Daknam en Zele.

Vanaf midden augustus lag de moerasvlakte van het Molsbroek er weer goed bij voor pleisterende steltlopers, waaronder tot max. 2 **kleine plevieren**, 2 **bontbekplevieren**, 2 **bonte strandlopers**, 3 **kemphanen**, 128 **watersnippen**, 5 **grutto's**, 2 **tureluurs**, 46 **wulpen**, 3 **zwarte ruiters**, 3 **groenpootruiters**. en 500 **kieviten**.

Een **goudplevier** vloog op 24 juli over Overmere-dorp. In de Reservaatzone Donkmeer werd op 2 juli ook een overvliegende **regenwulp** vastgesteld en op 17 juli pleisterde een **bosruiter** in de Scheldebroeken.

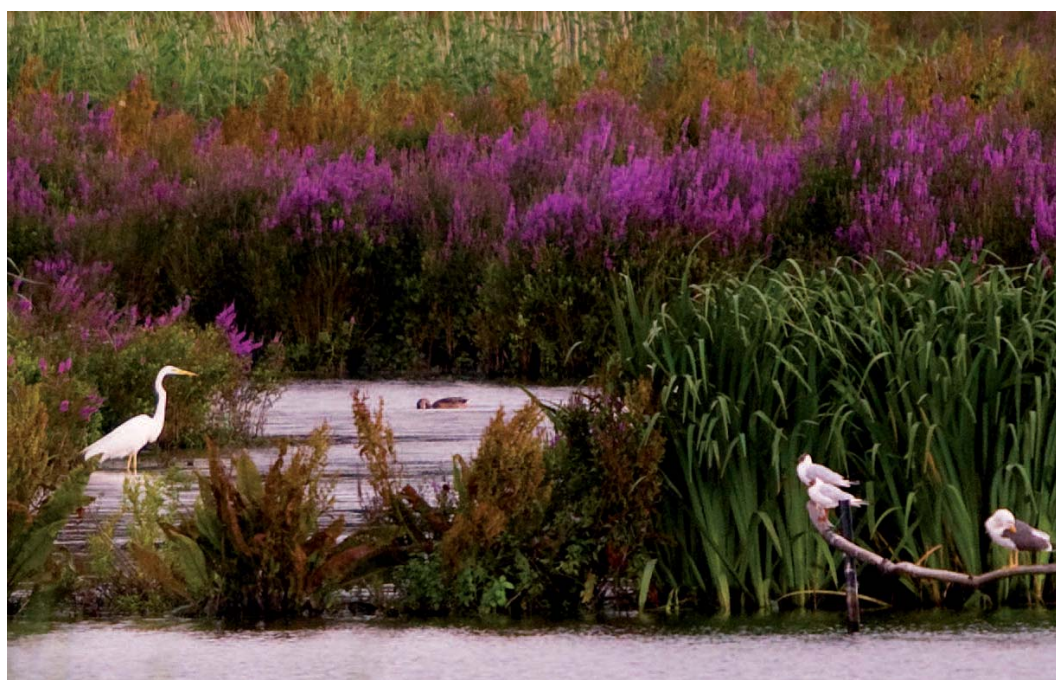
Op de nestvlotten in de Reservaatzone Donkmeer kwamen dit jaar 2 koppels **visdief** succesvol tot broeden (3 en 2 uitgevlogen jongen). Ook aan de Hamputten in Waasmunster en in het Molsbroek werd begin augustus een koppel met een uitgevlogen jong waargenomen. In de Reservaatzone Donkmeer pleisterden op 9 augustus ook tijdelijk 2 doortrekkende juveniele **zwarte sterns**.

De **zwarte specht** werd nog gemeld in Lokeren, Waasmunster en Berlare (laatste 2 locaties ook met uitgevlogen jongen).

Grote karekiet.

Foto: Joris Everaert

nr 4/2012

27

Grote zilverreiger in het Molsbroek.

Foto: Joris Everaert

De **kleine bonte specht** kon in de hele periode nog gehoord worden in het Molsbroek en in de Reservaatzone Donkmeer.

Op 27 augustus pleisterde een **tapuit** in de Scheldebroeken en op 29 augustus waren daar zelfs 5 tapuiten en een **paapje** aanwezig. Een roepend mannetje **Cetti's zanger** kon nog tot 7 juli waargenomen worden in het Berlarebroek.

Een aangename verrassing in het Molsbroek was de verschijning van een uiterst zeldzame territoriale **grote karekiet** (zingend van begin juni tot begin juli). Hopelijk keert deze vogelsoort terug als broedvogel.

Een **bonte vliegenvanger** werd op 13 en 18 augustus gezien in de Heidemeersen in Berlare en op 17 augustus in de bossen van Waasmunster. Ook de **kuifmees** kon in Berlare, Waasmunster en Lokeren waargenomen worden. **Boomklevers** zaten in augustus nog in Lokeren, Hamme, Waasmunster en Berlare. Roepende **wielewalen** waren aanwezig in Berlare (8-10 territoria) en Hamme (4-5 territoria).

De **kruisbek** kon overvliegend waargenomen worden op 1 juli in Grembergen (1), 15 juli in Overmere (12) en 13 augustus in het Molsbroek (3). Op 7 juni vloog ook een **appelvink** over het Molsbroek.

De lijst van alle waarnemers kan je terugvinden via www.durmevallei.be

Activiteitenkalender oktober - december 2012

ZONDAG 6 OKTOBER

Trektellen *i.s.m. Vogelwerkgroep Durmevallei*

Vandaag tellen we de overvliegende vogels. Kom gerust eens een kijkje nemen op onze telpost in de Scheldebroeken. Bij gunstige omstandigheden wordt de hele dag geteld.

Afspraak: 7.45 uur op de trektelpost in het Aubroek of 7.30 uur aan het Veerhuis in Berlare.
Info: Rudi Van Onderbergen, 0478 49 87 86 of www.durmevallei.be

ZONDAG 7 OKTOBER

Taartenfestijn

Voor of na een gezellige wandeling in het Molsbroek kan je vandaag, onder het motto 'taart kopen = grond kopen', ook smullen van een heerlijk stuk taart!

Net zoals vorig jaar zorgen de vrijwilligers samen weer voor een gigantisch taartenbuffet.

De opbrengst van dit taartenfestijn zal vzw Durme, als erkende terreinbeherende vereniging, integraal gebruiken om natuurgebieden aan te kopen.

Afspraak: van 14 tot 18 uur aan bezoekerscentrum Molsbroek.
Meer Info: Marieke De Vos, 09 348 30 20 of marieke.devos@vzwdurme.be.

ZONDAG 7 OKTOBER

Wandeling in het Molsbroek

Een ervaren CVN-gids neemt je mee op een boeiende wandeling rondom het natuurreservaat Molsbroek.

Graag een seintje vooraf indien je met een grote groep aanwezig zal zijn.

Afspraak: 14.30 uur in het bezoekerscentrum Molsbroek.

Info: Michaël Crapoen, 09 348 30 20 of bij conservator André Verstraeten, 09 348 18 59.

ZONDAG 14 OKTOBER

Paddenstoelenwandeling

Het is feest in het bos! In kader van de week van het bos organiseren we een paddenstoelenwandeling in natuurreservaat de Fondatie van Boudelo. Met de slagzin 'Iedereen welkom!' maken we duidelijk dat onze bossen en natuurgebieden open staan voor iedereen en willen we jong en oud laten kennismaken met paddenstoelen. Dit mysterieuze rijk van de zwammen kent immers veel variaties en soorten. Na afloop is er een drankje voorzien in het Fondatieschuurtje van vzw Durme.

Meebrengen: laarzen, loep en spiegeltje.

Afspraak: om 14 uur aan het Fondatieschuurtje in de Cadzandstraat in Sinaai. Einde voorzien rond 17 uur.

Meer info: Marieke De Vos, 0498 24 25 40, of marieke.devos@vzwdurme.be.

ZATERDAG 20 OKTOBER

Nacht van de Duisternis i.s.m. VVS Scheldeland

Tijdens de avondwandeling kijken we naar boven en staan we stil bij de pracht die de nacht ons kan bieden. Stilstaan doen we ook letterlijk wanneer we ons richting Hemelse Rijn begeven en waar we ons meer richten op het aanwezige nachtleven binnen dit deel van het natuurreserveaat.

Na de wandeling kunnen we nagenieten bij een warme tas verse soep of een fris Dobbelen en richt de Vereniging voor Sterrenkunde Scheldeland hun telescopen op Jupiter en haar manen. Naast de werking van hun vereniging komen we ook meer te weten over lichtvervuiling en de impact ervan op het milieu.

Afspraak: om 20 uur aan de Scheve Villa aan de Donklaan in Berlare.

Meer info: thomas.vanlancker@vzwdurme.be of 09 348 30 20.

Meenemen: stapschoenen, zaklamp en/of fluo-ohesje zijn aangewezen.

ZONDAG 21 OKTOBER

Trektellen i.s.m. Vogelwerkgroep Durmevallei

Genoeg geoefend, nu voor serieus. Vandaag tellen we opnieuw de overvliegende vogels en gaan we bovendien voor enkele dagrecords. Van harte welkom!

Afspraak: 7.45 uur op de trektelpost in het Aubroek of 7.30 uur aan het Veerhuis in Berlare.

Info: Rudi Van Onderbergen, 0478 49 87 86 of www.durmevallei.be

ZONDAG 21 OKTOBER

Poldervertelling i.s.m. Erfgoedcel Waasland

In de meersen langs de Durme oefenden linnenblekers hun stiel uit, terwijl op de natte hooilanden hele families het wintervoer voor de Wase veestapel samen harkten. Veel van dit leven langs het water bestaat nu enkel nog in de herinnering van zij die het meemaakten. De hooilanden van weleer zijn intussen belangrijke natuurgebieden geworden. Met zijn poldervertelling zet Guy De Bruycker het verdwenen leven langs de Wase waters opnieuw in de kijker, doorspekt met anekdotes, fotomateriaal en soms niet altijd even 'echte' verhalen...

Afspraak: om 14.30 uur aan bezoekerscentrum Molsbroek (einde +/- 16.00 uur).

Info en inschrijven: leden: 1 euro, niet leden: 2 euro. Inschrijven via Marieke De Vos (marieke.devos@vzwdurme.be of 09 348 30 20). Deze vertelling maakt deel uit van het project 'De Potige Polders', dat de Erfgoedcel Waasland samen met talrijke andere partners in 2012 op touw zetten. Met dit project willen ze het vaak verdwenen leven rond de Wase polders, dijken en meersen extra in de kijker zetten.

Een overzicht van alle activiteiten vind je op www.erfgoedcelwaasland.be.

Hedwigepolder in Saeftinghe.

Foto: Guido Van Poucke

MAANDAG 29 & DINSDAG 30 OKTOBER

2-daagse kinderworkshop: Happy BIRDday

nr 4/2012

30

Begin oktober konden we tijdens het taartenfeestijn alvast zelf smullen, nu vieren we onze gevederde vrienden en maken we een vogeltaart en andere vogelsnoepjes! Zo kunnen we hen helpen deze winter hun vetreserves op peil te houden!

Afspraak: bezoekerscentrum Molsbroek om 13.30 uur (einde om 16.30 uur).

Inschrijven en meer info: voor kinderen van 6-12 jaar. Contacteer Marieke De Vos, 09 348 30 20 of marieke.devos@vzwdurme.be en schrijf vervolgens 10 euro (leden vzw Durme) of 16 euro (niet-leden) over op 001-2299900-09 met de mededeling: 'naam kind wenst hen een happy BIRDday'.

Meebrengen: bord, schort, ovenwant, warmtebestendige kommetjes (bv. yoghurtpotjes en botervlootjes) van verschillende grootte en zonder vernauwing aan de bovenrand, een aardappel en eventueel gevonden veren.

Vuurzwam Lou Roelandt

ZONDAG 4 NOVEMBER

Wandeling in het Molsbroek

Een ervaren CVN-gids neemt je mee op een boeiende wandeling rondom het natuurreservaat Molsbroek. Graag een seintje vooraf indien je met een grote groep aanwezig zal zijn.

Afspraak: 14.30 uur in het bezoekerscentrum Molsbroek.

Info: Michaël Crapoen, 09 348 30 20 of bij conservator André Verstraeten, 09 348 18 59.

ZATERDAG 17 NOVEMBER

Dag van de Natuur

Op deze feestdag van de natuur, steken we graag de handen uit de mouwen! In het natuurreservaat de Scheldebroeken voeren we allerlei beheerwerken uit. Alle hulp is welkom, want samen is zoveel leuker dan alleen!

Afspraak: om 9.30 of 14 uur aan het veerhuis in Berlare. Eigen picknick meenemen.

Info: Mathias Engelbeen, 0486 58 25 95.

ZONDAG 24 NOVEMBER

Week van de Smaak - Kookworkshop voor kinderen: 'Dieren om van te smullen'

Met eten kan je de leukste en de gekste dingen maken. We binden onze kookschort stevig vast en wagen we ons aan het knutselen van eetbare dieren. Te vertrekken van enkele stukjes fruit, laten we plots een wijze uil of een steekelige egel verschijnen. Met deze kookideetjes slaag je er vast in om je mama of papa op een creatieve manier te verrassen, mmm lekker.

Voor wie: alle kinderen van 6 t.e.m. 12 jaar.

Afspraak: om 14 uur in bezoekerscentrum Donkmeer in Berlare (Donklaan 119a). Einde is voorzien om 17 uur.

Meebrengen: keukenschort, snijplankje en keukenmesje (graag genaamtekend).

Prijs: 9 euro voor leden, 14 euro voor niet-leden (incl. ingrediënten en een drankje).

Inschrijven: contacteer Leen De Laender (leen.delaender@vzwdurme.be of 09 348 30 20) en schrijf vervolgens 9 euro voor leden van vzw Durme en 14 euro voor niet-leden over op BE52 0012 2999 0009 met mededeling: 'naam kind' smult van de dieren'.

Meer info: dier- en kindvriendelijke kok Neleke De Brauwer, neleke.debrauwer@gmail.com. www.weekvandesmaak.be

ZONDAG 2 DECEMBER

Wandeling in het Molsbroek

Een ervaren CVN-gids neemt je mee op een boeiende wandeling rondom het natuurreserveaat Molsbroek. Graag een seintje vooraf indien je met een grote groep aanwezig zal zijn.

Afspraak: 14.30 uur in het bezoekerscentrum Molsbroek.

Info: Michaël Crapoen, 09 348 30 20 of bij conservator André Verstraeten, 09 348 18 59.

VRIJDAG 21 & ZATERDAG 22 DECEMBER

Sterrenkijken in het Molsbroek

Hoe zien de kraters op de maan eruit? Waarom geven planeten licht? Kan je wonen op Jupiter? De Vereniging voor Sterrenkunde Scheldeland Scheldeland stelt een vijftal telescopen op voor het bezoekerscentrum en de sterrenkundigen van dienst beantwoorden al je vragen. In het bezoekerscentrum kan je tussendoor even opwarmen bij een drankje, een powerpoint over het heelal bekijken, je eigen sterrenkaart maken of de tijdelijke tentoonstelling 'Ten strengste verboden te flitsen' over lichthinder bezoeken. Iedereen welkom!

Afspraak: telkens vanaf 19 uur in bezoekerscentrum Molsbroek.

Meer info: Marieke De Vos, 09 348 30 20 of marieke.devos@vzwdurme.be.

WOENSDAG 26 DECEMBER

Kerstroofvogelwandeling

In de winter zijn er in en om de Moervaart-Zuidledevallei verschillende roofvogels te vinden. Gids Lou Roelandt leert je er alles over tijdens deze kerstwandeling. Niet alleen deze wandeling wordt een jaarlijkse traditie, ook zal er weer 'biosoop à la Lou' zijn om op te warmen.

Afspraak: om 13.30 uur aan de brug Zuidlede Moerbeke (aan de Etboshoeve/Terwestragel 1).

Info: Marieke De Vos, 09 348 30 20 of marieke.devos@vzwdurme.be.

DONDERDAG 27 DECEMBER

Kinderworkshop: knutselen met natuurlijke materialen

Om te knutselen hoef je geen duur materiaal te kopen, in de natuur vind je heel wat leuks waar je de mooiste dingen kan mee maken. Een tienpotig monstertje uit een dennenappel, een leuke sleutelhanger of een mooie kralen krans: je kan het zo gek niet bedenken!

Misschien kan je wel een leuk nieuwjaars cadeautje knutselen voor je mama of papa of je kleine zus. Zin om mee te knutselen?

Afspraak: om 14 uur aan het bezoekerscentrum Molsbroek (einde om 16.30 uur).

Inschrijven en meer info: voor kinderen van 6-12 jaar. Contacteer Leen De Laender, leen.delaender@vzwdurme.be of 09 348 30 20 en schrijf vervolgens 5 euro (voor leden van vzw Durme) of 8 euro (voor niet-leden) over op 001-2299900-09 met mededeling 'naam kind knutselt graag'.

Meebrengen: eventueel natuurmaterialen om mee te knutselen (kastanjes, steentjes, schelpen, gedroogde bessen, veren, ...). Maar wij zorgen zeker ook voor heel wat leuks.

vzw Durme

Regionale vereniging voor natuur- en milieubeheer

Secretariaat en zetel: Molsbergenstraat 1 | 9160 Lokeren

tel./fax: 09 348 30 20 | e-mail: info@vzwdurme.be

website : www.vzwdurme.be

Het secretariaat is open: maandag t.e.m. woensdag: van 8u tot 12u en van 13u tot 17u,
donderdag t.e.m. vrijdag: van 8u tot 12u en van 13u tot 16u.

Bezoekerscentra

Bezoekerscentrum Molsbroek Molsbergenstraat 1 in Lokeren.

Tentoonstelling over de omgevende natuur en de geschiedenis van het landschap, terras en leeshoek met drankgelegenheid en documentatiehoek. Verhuur van verrekijkers en gezinsrugzakjes.

Openingsuren: *Gratis toegankelijk.*

- 1 februari tot 31 mei: zon- en feestdag van 14u tot 18u, woensdag van 13u tot 17u
- 1 juni tot 15 september: zaterdag en zondag van 14u tot 18u, dinsdag tot vrijdag van 13u tot 17u
- 16 september tot 31 oktober: zondag van 14u tot 18u, woensdag van 13u tot 17u
- 1 november tot 31 januari: zondag van 14u tot 17u

Bezoekerscentrum Donkmeer Donklaan 119a in Berlare.

Tentoonstelling over de geschiedenis van het Donkmeer, het reservaat, de eendenkooi en de werking van vzw Durme. Vanaf het voorjaar kan je ook in de ecologische tuin kuieren.

Openingsuren: *Open op aanvraag of tijdens activiteiten.* (Bereikbaar via de parking to de Bareldonkkapel).

Meer info via donk@vzwdurme.be

Afdelingen - contactpersonen

Afdeling Zele-Berlare-Wichelen: zele-berlare-wichelen@vzwdurme.be

Afdeling Lokeren-Moerbeke-Stekene: lokeren-moerbeke-stekene@vzwdurme.be

Afdeling Sint-Niklaas-Sinaai: sintniklaas-sinaai@vzwdurme.be

Afdeling Hamme-Dendermonde: hamme-dendermonde@vzwdurme.be

Afdeling Waasmunster-Temse: waasmunster-temse@vzwdurme.be

Begeleide bezoeken

Wenst u onze digitale nieuwsbrief te ontvangen? Mail dan naar digitalenieuwsbrief@vzwdurme.be

Een begeleide wandeling in onze reservaten met je groep of school? Kijk op www.vzwdurme.be voor ons aanbod. Reserveren kan via tel.: **09 348 30 20** of info@vzwdurme.be

Durme- en Scheldeland

Driemaandelijks tijdschrift
van vzw Durme

V.U. Patrick De Brauwer
Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren

2012 | jaargang 15 | nr 4
Afgiftekantoor Lokeren |

België/ Belgique
P.B.
9160 Lokeren |
3/5066
P003350